

BELGISCHE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

49e ZITTINGSPERIODE

GEWONE ZITTING 1998-1999

**HANDELINGEN VAN DE
OPENBARE COMMISSIEVERGADERINGEN**

3/12/1998

C 687 Buitenlandse Betrekkingen

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS DE BELGIQUE

49e LÉGISLATURE

SESSION ORDINAIRE 1998-1999

**ANNALES DES
RÉUNIONS PUBLIQUES DE COMMISSION**

3/12/1998

C 687 Relations extérieures

Sommaire

Jeudi 3 décembre 1998

COMMISSION DES RELATIONS EXTÉRIEURES - C 687

Interpellation de M. Francis Van den Eynde au ministre des Affaires étrangères sur "la récente visite du chef d'Etat du Congo dans notre pays" (n° 2159)

orateurs : MM. **Van den Eynde**, **Derycke**, ministre des Affaires étrangères

Motions

1

3

Inhoud

Donderdag 3 december 1998

COMMISSIE VOOR DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN - C 687

Interpellatie van de heer Francis Van den Eynde tot de minister van Buitenlandse Zaken over "het recente bezoek van het staatshoofd van Congo aan ons land" (nr. 2159)

sprekers : de heren **Van den Eynde**, **Derycke**, minister van Buitenlandse Zaken

Moties

1

3

COMMISSION
DES RELATIONS EXTÉRIEURES

RÉUNION PUBLIQUE DU
JEUDI 3 DÉCEMBRE 1998

PRÉSIDENCE de
M. Duquesne

La séance est ouverte à 11.05 heures.

COMMISSIE
VOOR DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN

OPENBARE VERGADERING VAN
DONDERDAG 3 DECEMBER 1998

VOORZITTER :
De heer Duquesne

De vergadering wordt geopend om 11.05 uur.

Interpellatie van de heer Francis Van den Eynde tot de minister van Buitenlandse Zaken over "het recente bezoek van het staatshoofd van Congo aan ons land" (nr. 2159)

Interpellation de M. Francis Van den Eynde au ministre des Affaires étrangères sur "la récente visite du chef d'Etat du Congo dans notre pays" (n° 2159)

De **voorzitter** : De heer Francis Van den Eynde heeft het woord.

De heer **Francis Van den Eynde** (VL.BLOK) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, mijn interpellatie steunt op twee pijlers : de mensenrechten en onze politiek in Afrika in het algemeen.

Ten eerste, de mensenrechten. Volgende week donderdag vieren wij, ook in deze instelling, met veel luister de vijftigste verjaardag van de Universele Verklaring van de rechten van de mens. Dit evenement wordt voorafgegaan door allerlei manifestaties in dit land. In de stad waar ik woon hangen sinds enkele weken grote spandoeken voor de mensenrechten. De kranten wijden er heel wat aandacht aan. Ik neem aan dat de regering dit evenzeer doet.

Wanneer ik in het bijzonder aan de minister van Buitenlandse Zaken schriftelijke vragen stel over de mensenrechten - ik beken dat dit vaak gebeurt -, dan krijg ik steevast een antwoord dat goed gedocumenteerd is. Men voelt dat men op het ministerie van Buitenlandse Zaken de moeite doet om een serieus antwoord te geven, wat niet

altijd het geval is bij andere kabinetten. De antwoorden bevatten een stramien, waaruit een bekommernis om de mensenrechten blijkt. Deze materie wordt, waar het kan, zoveel mogelijk op de agenda geplaatst. Daaruit blijkt echter ook dat men niet bij machte is veel te doen. Voor het departement van Buitenlandse Zaken - ik zeg niet de regering - blijft het vaak beperkt tot een gemeente vrome wens. Ik stel evenwel vast dat, als het er echt op aankomt, die volgens mij wel gemeente vrome wens heel vaak moet wijken voor wat in het Duits "Realpolitik" wordt genoemd. Ik geef een paar voorbeelden uit het recente verleden. Er was het bezoek van onze eerste minister aan China, waar de rechten van de mens, ik beweer niet dat ze niet op de agenda worden geplaatst, maar helemaal onderaan op de agenda stonden. Er was het bezoek van de heer Kabila aan ons land. De heer Kabila heeft weinig problemen met het toepassen van de rechten van de mens omdat hij er zich totaal niet bezorgd om maakt. Hij heeft andere problemen en zorgen.

De heer Kabila heeft momenteel andere zorgen. De rechten van de mens is wel het laatste waarover hij zich zal bekommeren. Hij wordt er trouwens van verdacht weinig respect te hebben voor de mensenrechten en enigszins genocidaire tendensen te vertonen. Terloops, u hebt gezegd dat u de rebellen niet hebt ontvangen. Ik wii erop wijzen dat de heer Kabila nog niet

zo lang geleden ook een rebel was. Indien hij dit nu niet meer is, is dat enkel omdat hij op een bepaald ogenblik zichzelf tot staatshoofd heeft uitgeroepen.

De heer Kabila heeft ongetwijfeld opmerkingen gekregen over de zaak waarover ik het nu heb. Hij werd echter ontvangen door het staatshoofd en de premier, en ook in dit Huis was hij op bezoek. Ik ben ervan overtuigd dat hij geregeld iets te horen heeft gekregen maar daarnaast zijn er tijdens zijn bezoek volgens mij zaken gebeurd waarop uw departement geen vat had. Deze gebeurtenissen wekken wel de indruk dat de heer Kabila hier welkom was. Ik heb het dan niet over het diner in Gent dat werd georganiseerd door het consulaat van Congo. Trouwens, van de Belgische politici was enkel de heer Chevalier aanwezig. Als ik zijn interview in *De Morgen* mag geloven, was dit vooral omdat hij na de volgende verkiezingen minister wil worden.

Ik heb het vooral over het diner in Brussel dat werd aangeboden door een officiële instantie van dit land waarin u weliswaar geen verantwoordelijkheid draagt. Volgens mij is de heer Hasquin echter niet de eerste de beste burger in deze stad. Bovendien was ook een PS-figuur, de onvermijdelijke mevrouw Lizin, aanwezig op dit diner. Dit wekt hoe dan ook de indruk dat wij het wel hebben over de mensenrechten maar als het er echt op aankomt, kijken we al eens iets door de vingers.

Merkwaardig genoeg doet men wel stoer over de mensenrechten als men een partij in Vlaanderen probeert te

beschuldigen van weinig respect voor deze mensenrechten. De partij van de heer Hasquin is immers een van de eerste om te roepen dat *les droits de l'homme sont en danger*. Op dit vlak is volgens mij elke logica zoek. Met andere woorden, ik tracht aan te tonen dat men in dit land zeer hypocriet is als men met de krop in de keel over mensenrechten spreekt. Het wordt tijd dat men het eens echt over mensenrechten heeft.

Mijnheer de minister, ik heb met aandacht geluisterd naar uw betoog over het Afrika-beleid. Ik heb u ondermeer horen zeggen dat Kabila om het thema mensenrechten heendraait en dat de democratisering "zelfs zijn koude kleren niet raakt". Hoewel hij belooft binnen de twee maanden verkiezingen te willen organiseren, voelt u zelf aan dat dit allemaal niet gemeend is. Ik ben het daar helemaal mee eens.

Daarom denk ik dat onze invloed - en ik betwijfel dat we die zelfs onder Mobutu hadden - tanende is. Volgens mij is Kabila hier enkel en beetje prestige komen zoeken, wat ik betreurt.

Wij pleiten al lang voor een "out of Africa" en wij staan daar niet alleen mee. Zo noemt Manu Ruys in zijn laatste boek "Over de drempel van de angst" zijn hoofdstuk over Kongo 'Tabula rasa'. De eerste zin luidt: "Op het einde van deze twintigste eeuw eindigt ook het roemloze Belgische Congo-avontuur." De laatste zin van het hoofdstuk is nog scherper: "Congo heeft geen behoefte aan een nieuw hoofdstuk in het Belgisch blunderboek."

De vraag kan terecht worden gesteld of wij nog wat te doen hebben in Afrika in het algemeen en in Kongo in het bijzonder. U hebt de vraag al beantwoord door te verwijzen naar onze landgenoten die daar verblijven en in een gijzeling kunnen betrokken worden. Ik wil dit argument zeker niet minimaliseren, maar in een zaterdaginterview in *De Morgen* zet u zelf dit argument op losse schroeven.

U haalt aan dat wij toch niet altijd kunnen evacueren. U verwijst naar Zuid-Afrika waar een noodtoestand heerst en waar toch meer dan vijftigduizend landgenoten wonen, die wij evenmin kunnen evacueren. Ondanks onze solidariteit moeten wij overwegen dat wij niet om de twee tot drie jaar mensen kunnen evacueren die of niet willen vertrekken, of zodra ze de kans zien, terugkeren. Ik stel me de vraag of de solidariteit met de mensen die daar wonen, niet de vlag is die een

totaal andere lading dekt. Wij mogen niet altijd de neiging hebben ons te bemoeien met onze voormalige kolonie, waar we het nooit heel briljant hebben gedaan.

Noch het begin, noch het einde van de kolonisatie mogen beschouwd worden als een "parel aan de kroon van de Belgische politiek."

Ik dank de CVP voor de aandacht voor onze missionarissen en nonnetjes ginder, maar dat is niet de buitenlandse politiek. Je kunt moeilijk de minister verantwoordelijk stellen voor de al dan niet goede daden van de missionarissen.

Ik vind dat wij er ernstig moeten aandenken dat ons koloniaal verleden nu al dertig jaar achter de rug is, dat we er niet veel van hebben terechtgebracht, dat daarenboven onze invloed ginder bijna tot nul is gereduceerd. Bovendien steken wij bij elke tussenkomst in Centraal-Afrika onze vingers in een zeer gecompliceerd en bijna niet te redden mechanisme. Ik herhaal dat ik met aandacht geluisterd heb naar uw uiteenzetting over de gecompliceerde toestand met de verschillende legers.

Ik denk dat we er maar kunnen van dromen over enkele jaren ginder een pacificatie te kunnen meemaken. Centraal-Afrika is op dit moment de prooi van wat in andere tijden en continenten "krijgsheren" werd genoemd. Zij hebben weinig moraal en nog minder ideologie en wanneer zij al van ideologie gewag maken, dekt deze vlag ook weer een andere lading.

Ik denk niet dat wij ons in Centraal-Afrika met kans op succes in het debat kunnen mengen. Ik eindig mijn interpellatie dit keer niet met de woorden "out of Africa", maar met "Congo - wat ons betreft - tabula rasa."

De voorzitter: De minister heeft het woord.

De heer Derycke, minister van Buitenlandse Zaken: Mijnheer de voorzitter, ik zal trachten een aantal elementen aan te vullen. Ik ben het trouwens met een aantal opmerkingen van collega Van den Eynde eens.

Ik denk dat er inderdaad een soort internationale schizofrenie op het vlak van mensenrechten heerst. Hierbij wordt getwijfeld enerzijds tussen het doorduwen van principes die wij bij gebrek aan instrumenten in concreto niet hard kunnen maken en, anderzijds, "mercantiele" invloeden die principes opzij duwen.

Ik zou daar uren kunnen over doorgaan. Ik denk dat democratisering en mensenrechten "trage" principes zijn.

Overigens hebben we in Vlaanderen en West-Europa eeuwen nodig hebben gehad om - gelukkig voor ons - tot het huidige perspectief te komen. Het westen moet er alles voor doen om systemen op te leggen, geld te besteden en daar strikt op toe te zien. Toch denk ik dat het een lange weg zal zijn en dit niet alleen in Centraal-Afrika. Vanmorgen nog las ik in de krant dat de Taliban beslist heeft dat jongetjes van veertien, mannen en vrouwen op de autobus moeten scheiden.

In Centraal-Afrika hebben wij een aantal zaken gedaan, vaak alleen, en waarvoor we met de nek werden aangezien. We hebben daar bij de een noch bij de ander, punten voor geoogst. Het is toch België dat het been stijf heeft gehouden voor de onderzoekscommissie mensenrechten van de Verenigde Naties. Collega Moreels en ikzelf zijn daarvoor vermaledijd, zowel in Congo als in Ruanda. Ik ben nogmaals bereid - en collega Moreels wellicht ook - om in te gaan op het laatste VN-rapport en het aangehaalde rapport van Amnesty International. Ik wil het weinige geld dat ik nog heb, besteden aan een algemeen onderzoek naar de mensenrechtenschendingen van de laatste twee jaar in Centraal-Afrika.

Wij willen daaraan blijven werken, zowel op politiek als financieel vlak. Naar mijn mening zijn mensenrechten nauw verbonden met het economisch ontluiken en een kansenbeleid. Momenteel is dat er niet in Afrika en het zal waarschijnlijk nog jaren duren voor we zo ver staan.

Bovendien hebben wij weinig instrumenten om vastgestelde overtredingen te bestraffen. Daarom is het van cruciaal belang dat wij verder kunnen werken aan het project inzake internationaal strafrecht. Dat is de enige manier om deze praktijken niet alleen aan de kaak te stellen maar ze ook te bestraffen.

Niet alles is negatief. Ik denk daarbij aan de discussies over onder andere Pinochet en aan het feit dat Kabila behoorlijk verontrust naar België is gekomen toen hij hoorde dat hier klachten tegen hem werden ingediend. Het feit dat dit mogelijk is, vormt een positieve evolutie. Als humanisten, vanuit welke basis ook, moeten wij dit als een vooruitgang beschouwen. Waarschijnlijk zal dit proces echter nog tientallen jaren in beslag nemen. Het is duidelijk dat de democratisering en de mensenrechten hen een zorg zullen zijn. Deze mensen houden zich daarmee niet bezig; wat hen interesseert is macht.

Ik wil nu ingaan op de rol van België in Centraal-Afrika. De Belgische regering voert uit wat het parlement wil, over de

partijgrenzen heen. Ook in uw woorden bespeur ik een zekere dualiteit. Enerzijds, zeggen dat wij ons er niet mee bezig moeten houden maar anderzijds, van mening zijn dat onze politiek tanende is, is een *contradictio in terminis*. Ik verwijs naar uw interpellatie van veertien dagen geleden over de situatie in Zuid-Afrika. Ook dat was een uiting van bezorgdheid over de situatie in Afrika. Wij delen die bezorgdheid allemaal. De Afrikanen willen echter niet meer dat wij ons nog inmengen. Wij moeten wel actief blijven, en daar waar wij het kunnen de leiding nemen. Het gaat dan vooral om leiding tegenover andere Europese landen, die hier geen kaas van gegeten hebben of die het niet meer interesseert. Wij mogen zeker geen neokoloniale politiek meer voeren. Niemand in het parlement wil dat nog, behalve misschien de heer Hasquin. Blijkbaar dacht hij dat hij voor een revival van de oude gedachten over Afrikaanse politiek kon zorgen. Men moet de evolutie begrijpen en iedereen moet beseffen dat de neokoloniale inmenging van België in Congo, die er duidelijk is geweest tot 1990, stilaan moet worden afgesloten. Momenteel werken wij met veel Afrikaanse landen samen als partners. Dat geldt voor Zuid-Afrika, West-Afrika en delen van oostelijk Afrika. Voor Centraal-Afrika ligt dit echter zeer moeilijk omdat de banden die vroeger bestonden steeds weer opduiken. Vele parlementsleden zullen zichzelf betrappen op een dualiteit in hun houding. Na het bezoek van Kabila kreeg ik te horen dat ik veel actiever moet optreden en invloed moet uitoefenen in Congo. Ik heb toen geantwoord dat ik geen neokoloniale loopjongen wens te zijn. Wij moeten ons beperken tot onze rol, met name het doorgeven van boodschappen en helpen met het vinden van een oplossing. Als we verder gaan, bezondigen we ons aan neokoloniale politiek. Daarvoor is echter geen plaats meer. Het is ook niet goed.

Mijnheer de voorzitter, dat zijn dus de limieten waarmee we rekening moeten houden. Ik ervaar nog steeds - en dat is niet om onze borst met warm water te wassen - een zekere vorm van respect die België in Europa en in de Verenigde Staten geniet voor het feit dat wij ons daaraan blijvend willen interesseren en daarover toch nog een vrij grote kennis hebben.

Meer moet het voorlopig misschien niet zijn. Voor het overige zullen we de evolutie afwachten. Ik denk niet dat dit nog deze legislatuur zal worden afgewerkt. Het zal iets zijn voor de volgende regering.

De voorzitter : De heer Francis Van den Eynde heeft het woord.

De heer Francis Van den Eynde (VL.BLOK) : Mijnheer de voorzitter, ik dank de minister voor zijn antwoord.

Ik ben het met de minister eens wanneer hij zegt dat in Europa ook niet alles zomaar werd opgebouwd. Mijnheer de minister, u hebt overschot van gelijk. Wij hebben in Europa ook de periodes van de krijgsheren gekend en dit eeuwenlang. Men moet maar eens de geschiedenis van de Spaanse Reconquista lezen die eeuwen heeft geduurd. Dat was niet alleen een strijd tussen christenen en moslims, maar ook een strijd bij de moslims en de christenen onderling.

Het is daarenboven allesbehalve zeker dat de huidige situatie zo zal blijven. Ook daarover hebben we geen zekerheid. Terzake deel ik dus uw bescheidenheid.

Ik dank u voor de uitdrukking "een schizofrene houding" met betrekking tot de mensenrechten. Ik deel uw optimisme echter niet wanneer u zegt dat Pinochet problemen heeft en Kabila niet.

De enige reden waarom Pinochet, op reis in het buitenland, problemen heeft is omdat hij geen staatshoofd meer is. Kabila is misschien ongerust naar hier gekomen maar heeft geen problemen gehad. Hij werd ongemoeid gelaten, niet alleen hier maar ook in Frankrijk, Italië en zelfs in Vaticaanstad.

Mocht Castro naar hier komen, en hij is toch ook geen democraat, dan zal hij zolang hij staatshoofd is, ook geen problemen hebben.

Om de heer Simonet een plezier te doen zal ik nog eens La Fontaine citeren : *"Selon que vous soyez puissant ou misérable, les juges de cour vous jugeront innocent ou coupable"*. Ik denk dat dit nog altijd zo blijft en dat er terzake weinig verandert.

Ik vestig er uw aandacht op dat die schizofrenie ook nog verder gaat dan u ze hebt aangeduid. Immers, wij eisen

niet al te veel van staatshoofden die weinig respect voor de mensenrechten opbrengen en bloed aan hun handen hebben, maar we proberen in het binnenland partijen die er wel respect voor hebben, hun geld af te nemen door te beweren dat zij de mensenrechten niet respecteren.

De voorzitter : Tot besluit van deze bespreking werden volgende moties ingediend.

En conclusion de cette discussion, des motions ont été déposées.

Een motie van aanbeveling werd ingediend door de heer Francis Van den Eynde en luidt als volgt :

"De Kamer, gehoord de interpellatie van de heer Francis Van den Eynde

en het antwoord van de minister van Buitenlandse Zaken, verzoekt deze laatste voortaan de strijd voor de mensenrechten vooraan op de agenda van de buitenlandse politiek te plaatsen."

Une motion de recommandation a été déposée par M. Francis Van den Eynde et est libellée comme suit :

"La Chambre, ayant entendu l'interpellation de M. Francis Van den Eynde

et la réponse du ministre des Affaires étrangères, invite celui-ci à inscrire dorénavant la lutte en faveur des droits de l'homme comme point prioritaire à l'ordre du jour de la politique étrangère."

Een eenvoudige motie werd ingediend door de dames Lisette Croes en Suzette Verhoeven.

Une motion pure et simple a été déposée par Mmes Lisette Croes et Suzette Verhoeven.

Over de moties zal later worden gestemd. De bespreking is gesloten.

Le vote sur les motions aura lieu ultérieurement. La discussion est close.

- La réunion publique de commission est levée à 11.35 heures.

- De openbare commissievergadering wordt gesloten om 11.35 uur.